

POHJOIS-POHJANMAAN ELY-KESKUKSEN KIRJE OULAISTEN KAUPUNGILLE
PYHÄJOKIVARREN TULVAPENKEREISTÄ

11/56.99/2022

KHALL § 9

Pyhäjoen alaosa on maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä (20.12.2018) nimetty valtakunnallisesti merkittäväksi tulvariskialueeksi. Alue on yksi Suomen 22 merkittävästä tulvariskialueesta. Tulvariskien vähentämiseksi, tulvien ehkäisemiseksi ja lieventämiseksi sekä tulviin varautumisen parantamiseksi merkittävän tulvariskialueen sisältäville vesistö- ja merenrannikon alueille on laadittu tulvariskien hallintasuunnitelmat. Pyhäjoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelma on parhaillaan viimeistelyvaiheessa ja Maa- ja metsätalousministeriö hyväksynee hallintasuunnitelman joulukuussa 2021.

Pyhäjoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelman yhtenä tavoitteena on, että tulvasuojelupenkereiden kunnossapidon vastuu on selkeä ja toteutus on laadukasta. Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus patoturvallisuusviranomaisena on selvittänyt asutusta suojaavien tulvapenkereiden luokittelutarvetta Pyhäjoen alueella patoturvallisuuslain (PTL 494/2009) ja asetuksen (PTA 319/2010) mukaisesti.

Patoja ovat vesistöissä olevat vesistöpadot sekä terveydelle tai ympäristölle haitallisia tai vaarallisia aineita padottavat jätepadot. Patoturvallisuuslakia sovelletaan myös tilapäisesti padottaviin rakenteisiin. Näitä ovat esimerkiksi rakenteina pysyvät mutta vain tavanomaista korkeamman vedenpinnan aikana padottavat tulvapenkeret.

Patoturvallisuusviranomaisen luokittelee padot vahingonvaaran perusteella luokkaan 1, 2 tai 3. Luokittelua ei kuitenkaan tarvitse tehdä, jos patoturvallisuusviranomaisen katsoo, että padosta ei aiheudu patoturvallisuuslain tarkoittamaa vahingonvaaraa. Patoturvallisuuslaissa tarkoitettujen patojen luokittelu koskee myös tulvapenkereitä. Padon luokittelussa otetaan huomioon sortumatapauksessa syntyvästä tulva-aallosta padon alapuolelle aiheutuva vahingonvaara sekä vedenpinnan äkillisestä alenemisesta padon yläpuolelle aiheutuva vaara.

Merijärvellä ja Oulaisissa on useita tulvapenkereitä, joista saattaa onnettomuuden sattuessa aiheutua vaaraa ja ne on luokiteltava patoturvallisuuslain 11 §:n mukaisesti.

1-luokkaan sijoitetaan pato, joka onnettomuuden sattuessa aiheuttaa vaaran ihmishengelle ja terveydelle taikka huomattavan vaaran ympäristölle tai omaisuudelle. 2-luokan pato voi aiheuttaa vaaraa terveydelle ja omaisuudelle, muttei ihmishengen menetystä. 3-luokan padosta voi aiheutua vähäistä vaaraa

ympäristölle tai padon alapuolella olevalle omaisuudelle, ei kuitenkaan asuinrakennuksille. Oulaisten penkereet on luokkaa 2.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on selvittänyt Merijärven ja Oulaisten penkereiden vaikutusalueiden kiinteistöjen omistajat pengerrisyhtiöiden koolle kutsumista ja järjestäytymistä varten. Selvityksen syynä on edellä kerrottu patoturvallisuusluokitustarve sekä omistaja- ja kunnossapitovastuiden selkeyttäminen. Tiedossa on, että uinuvilla pengerrisyhtiöillä ei ole resursseja eikä tietotaitoa huolehtia patoturvallisuudesta ja laatia tarvittavia patoturvallisuusasiakirjoja. Myös patoturvallisuuden huolehtimisesta tulevia kustannuksia voi olla haastavaa periä pengerrisyhtiöiden osakkailta.

Pengeryhtiöiden järjestäytymiskokouksia ei kannattane pitää, ennen kuin penkereiden kunnossapitovastuut ja vastuutahot ovat paremmin selvillä. Penkereet on alun perin tarkoitettu maatalousmaiden tulvasuojaksi. Nykyisin tulvapenkereiden vaikutusalueilla on asuin- vapaa-ajan ja muita rakennuksia, mikä osaltaan velvoittaa kuntia. Merijärvellä Pyhäkosken osayleiskaava ja Merijärven kirkonkylän asemakaava ovat penkereiden vaikutusalueilla. Oulaisissa keskustan osayleiskaava on penkereiden vaikutusalueilla (kirjeen liite).

Valtio voi tukea tarvittavien patoturvallisuuteen liittyvien selvitysten tekemistä sekä pengerrysten kunnostamista ja sen suunnittelua valtioneuvoston asetuksen 714/2015 perusteella. POPELY on varautunut tukemaan tarvittavia selvityksiä jo vuonna 2022.

ELY-keskuksen ja patoturvallisuusviranomaisen kanta ja tavoite on, että patoturvallisuusasiat saatetaan kuntoon kaikilla luokiteltavilla penkereillä.

Oulaisten kaupunki penkereet luokitellaan 2-luokkaan:

Alahaan pengerrys, Lehmisuvannon-Irvan pengerrys, Hirsisaaren pengerrys, Häkkikosken etelärannan pengerrys, Häkkikosken pohjoisrannan pengerrys, Salonsaaren pengerrys

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus pyytää Merijärven kuntaa ja Oulaisten kaupunkia nimeämään henkilön tai henkilöt neuvottelemaan ELY-keskuksen patoturvallisuusviranomaisen kanssa kunnossapitovastuiden siirtämisestä pengerrisyhtiöiltä kunnille tai muulle vastuunsa tunnistavalle ja toimivalle toimijalle.

Kirje liitteineen on oheismateriaalina.

Oulaisissa ei ole uusia rakennuslupia myönnetty näille tulvariskialueille 80 - luvulta lähtien. Nykyiset rakennukset ovat vanhoja pääosin loma-asuntoja. Kaupungin teknisellä keskuksella ei ole resursseja ottaa vastaa lisävelvoitteita tai ruveta laatimaan turvallisuusasiakirjoja. Tulvapenkereet tulisi valtion hoitaa kuntoon kustannuksillaan sekä laatia tarvittavat selvitykset ja suunnitelmat. Sen jälkeen tulvapenkereiden siirtoa kunnan vastuulle voisi harkita.

Kaupunginjohtaja: Kaupunginhallitus nimeää selvitystyöhön neuvottelijaksi Markku Ketosen ja varalle Hannu Yppärilän. Samalla kaupunginhallitus toteaa, ettei Oulaisten kaupunki ole valmis ottamaan vastuuta tulvapenkereistä. Perusteena on resurssien puute ja se, että kaupunki ei ole turvariskialueille kaavoittanut asutusta. Nykyiset muutamat kiinteistöt ovat vanhoja tai loma-asuntoja.

Kaupunginhallitus: Hyväksyttiin yksimielisesti.